

→ MAIRE MATTINEN
merk siel

VANHAN VAASAN RAUNIOKIRKKO

Muistio 8.12.2000

Museovirasto / rakennushistorian osasto

Vanhan Vaasan rauniokirkolla pidettiin kesäkuussa ja syyskuussa 2000 Pohjanmaan museon aloitteesta kaksi katselmusta, joissa tutkittiin kirkonraunion ja sen lähiympäristön nykyistä tilaa ja keskusteltiin alueen kehittämisestä. Lisäksi arvioitiin mahdollisuuksia suojata raunio katoksella. Katselmuksiin osallistuivat Pohjanmaan museon ja Vaasan kaupungin edustajat sekä yli-intendentti Maire Mattinen, tutkija Marja Terttu Knapas, tutkija Marianna Niukkanen ja arkkitehti Sakari Mentu.

Raunion kunto

Kirkon muurattujen rakenteiden kunto osoittautui tyydyttäväksi (alustava vauriokartoitus, kuva 1). Seinäpinnoissa havaittiin kosteuden ja pakkasen aiheuttamia rapautumia varsinkin ikkuna-aukkojen alapuolella. Aikaisempien korjaustöiden yhteydessä on toistuvasti jouduttu uusimaan vaurioituneita tiiliä ja laastia laajoilla alueilla, mutta pintarakenteet on useimmissa tapauksissa toteutettu alkuperäisten muotojen mukaisesti. Julkisivumateriaalin säilyneisyyttä on vaikea arvioida ilman perusteellista muuritutkimusta. Kuoripäädyn tukipilareiden huolimattomasti tehdyt suojamuuraukset ja sisäseinien rumat saumauskorjaukset (sijainti esitetty liitteessä) on poistettava seuraavan restauroinnin yhteydessä.

Vakavia rakenteellisia vaurioita todettiin ainoastaan kirkon länsipäädyssä, jossa tornin alaosan ja tukipilarien halkeamat ilmeisesti ulottuvat muurin läpi. Perustusten liikkuminen on alkanut jo kirkon käyttöaikana ja jatkunut vielä vuonna 1769 tehdyn tuennan jälkeen. Tornin perustusten ja pohjamaan kantavuuden selvittämiseksi on suoritettava maaperätutkimus ja arkeologinen kaivaus. Muurinharjojen vesieristyskerros (nykyinen sementtikate on vuodelta 1952, korjattu 1960-luvun alussa) on rakenteensa ja ulkonäkönsä puolesta kelpo, mutta huoltokorjauksen tarpeessa.

A ✓

Kattaminen

Suojakatoksen rakentaminen vähentää muureihin kohdistuvaa säärasitusta, mutta ei pysäytä rapautumista kokonaan. Katon aiheuttama suoran auringonvalon ja ilmanvirtauksen väheneminen johtaa todennäköisesti levän ja sammaleen kasvun lisääntymiseen sisätilassa. Yksinkertaisinkin muurien varaan tuettu katto kuormittaa alkuperäisiä rakenteita varsinkin kirkon kuoripäädyssä, josta ikkunoiden yläpuoliset holvikaaret puuttuvat. Erillinen kantava runko edellyttää perustusten kaivamista muurien vierelle ja tuo uuden ristiriitaisen elementin sisätilaan.

Kaikkien kattamisvaihtoehtojen arveluttavin piirre on niiden vaikutus raunion yleishahmoon. Yksinkertaisella ja matalalla katolla suojattu raunio (kuva 2) ei muistuta kirkollista rakennusta. Mittasuhteiltaan alkuperäisen kaltainen katto on suunnittelutehtävänä lähes mahdoton. Täydellinen rekonstruktio (kuva 3) edellyttää suuria muutoksia säilyneisiin muureihin, eikä käytettävissä ole riittävästi arkistotietoja suunnittelun pohjaksi. Modernien rakennusmateriaalien ja rakenneratkaisujen käyttö johtaa tilanteeseen, jossa uusi katto hallitsee julkisivuja ja vie huomion pois itse rauniosta; kattopinnat ja päätykolmiot muodostavat lähes puolet kirkon julkisivuista. Museovirasto ei puolla rauniokirkon kattamista.

Raunion muuttaminen käyttökirkoksi ei ole mahdollista nykyaikaisen arkkitehtuurin keinoin. Lattiapinnoista, ikkunoista tai ovista ei myöskään ole käytettävissä rekonstruointiin tarvittavia tietoja.

Vanha Vaasa eläväksi - projekti

Projektin tarkoituksena on kehittää Vanhan Vaasan alue kulttuurimatkaluokteeksi vuosina 2001 - 2005. Projektisuunnitelmassa mainitaan osahankkeina kirkonraunion (Mariankirkko) kunnostaminen, kirkon ja triviaalikoulun raunioiden valvonta- ja valaistusjärjestelmä, Mustasaaren asemarakennuksen korjaussuunnittelu, Korsholman vallien maankäyttöhistorian selvitys arkeologisten tutkimusten pohjaksi, opastusjärjestelmän toteuttaminen, ympäristön hoito sekä tietokonesimulaatio Vanhasta Vaasasta. Hankkeen kokonaiskustannuksiksi on arvioitu 3,67 mmk.

Kirkonraunion kunnostaminen, johon ohjelmassa on varattu 1 500 000 markkaa, muodostuu todennäköisesti suunniteltua halvemmaksi. Länsitornin korjaustöihin liittyvät tutkimuskaivaukset ja perustusten tukeminen voivat kuitenkin nostaa kokonaiskustannuksia. Raunion korjaustöiden suunnittelusta ja osasta valvontaa vastaa Museovirasto. Konsulttityötä varten vuodelle 2001 varattu määräraha voidaan käyttää maaperätutkimuksiin ja rakennesuunnitteluun. Korjaustyömaata tulisi mahdollisuuksien mukaan käyttää restaurointialan oppilaitosten koulutuskohteena.

Raunion lähiympäristön ja muiden projektiohjelmassa mainittujen kohteiden (triviaalikoulun ja Seurahuoneen jäännökset, Malanderin myllyn perustus, Alkulan tila, Korsholman vallit ja niiltä kirkolle johtava esplanadi, Hovioikeuden metsän vankileiri sekä Högholmenin noitamäki) kehittäminen kulttuuriympäristöhankkeen puitteissa vaikuttaa suotuisasti koko alueen kaupunkikuvaan. Ympäristönhoitoa ja opastusta on tutkittava laajana kokonaisuutena.

arkkitehti

SM

Sakari Mentu

tutkija

Marianna Niukkanen